

LAPAN RUNAKUNA IMANAWPA RISPITASH KAYÄNANPAQ KASHQANKUNA KAYNAW NIRMI QALAYKUN

[Preamble]

Lapan runakunapis libri kananpaq, jusayukunata kastigakānanpaq y iusaynakunata mana kastigaypa y piwanpis mana pelaypa kushish kay pasachaw kawayqa kanqa ali; runakuna imanawpis kashqanta mana qechuymi y lapan runakuna yarpashqankunatapis mana michashqa kananpaq;

Runakuna rispish kayānanpaq kashqanta mana reqiypami y reqiykarpis iarukuyashqanta kanan yarparkushqaqa seqaypa ajanaypaq kaptinmi kanan lapan runakunapis alichaw kananta munayashpāmi kaykunata wilakuyä. Lapan runakunapis ali kawakuyman chaykur; mansakuypita y pishēpakuyita librash karqa, munashqannawmj lapantapis parlakuyanqa y munashqanmanmj krigikuyanqa;

Lapan kaykunatamj rurakānan, runakuna shumaq rispish kayānanpaq. Saynawpaqa runakuna manami yarpāyanqasu imaykanawpapis awturdākunapa kontran sharkuya y tukuynawpa nakasikuqkunata elaqäsiyta;

Saynawmi ali kanman lapan nasyunkuna shumaq wilanakur tukuynawpa jukninwan jukninwan yanapānakur aruyaptin; Askaq nasyunkunapita runakuna shuntakaykärir, rasunpaypa alimi niyashpan yärakuyan, runakuna rispish kayānanpaq niyashqan qelqaraykaqman. Kay qelqaraykaqchawqa kaykan runakuna rasunpa rispish kananpaq, lapan runakunapis mana jarukushqa kayānanpaq, warmipis olqupis rispish kayānanpaq. Saynawpami rasunpa kaykuna rurakānanpaq wilanakuyashkä lapan markakuna y nasyunkuna ali kayman chäyānanpaq, lapan runakunapis ali kawayānanpaq, saynaw kashqanta musyar runakuna librina kar shumaqna kawakuyanqa;

Kaychaq lapan runa qotukaqkuna awniyashqa lapan kaykunata rurananpaq, askaq nasyunkunawan wilanakur yanapānakuypa lapan runakuna rispishqa kayananpaq. Runakuna lapan rispish karqa rasunpaypami y librimi kakuyanqa ali kaqkunataqa rurayanqa munayashqannaw, y;

Lapansikunapis juk yarpayla, kay runakuna rispish kayānanpaq, pipis mana jarukushqa y libri kakuyānanpaq yarpashqaqa seqay alimi kanqa; saynaw rurashun nishqansikuna lapan rurakānanpaq.

ALI YARPAY KAPTIN KAYKUNATAMI WILAKUYAN KAY PASACHAW LAPAN RUNAKUNA RISPITASH KAYÄNANPAQ NIYASHQAN

Lapan markakunapis, nasyunkunapis juk yarpayla yawayānanpaqmi lakipakuyānan imaykanawpapis. Saynawpaqa lapan runakunapis y mandaq awturdākunapis, kay wilakuyashqāman yarpakushla kayashpanqa, shumaq juknaw alitana rurayanman yachasiyashpan y yachakuyashpan. Saynawpami mansapakuypa rurayānan, runakunata mana jarukuypa rispish kashqanta y libri kashqankunata, Saynawpaqa yarpānansj lapan nasyunninsik y juklä nasyunkuna ali kawayman chananpaqmi. Kaykunataqa musyayānan y lapan runapis nishqannaw rasunpaypa rurayānan, lapan qotukaq runakunapa markankuna, nasyunninkun y wakinqaq kay nasyunpa ruñkunachaw kaykaq markakunapis.

NISFIQAN JUK (1)

Lapan runakunapis yurikuyan librimi y wakinkaqkunaw rispishqa, mana jarukushqa kayānanpaq. Saynawmi runakunaqa yuriyan shumaq yarpayyuq, alitapis mana alitapis reqiykar y seqay kuyapākuyyuq. Saymi runakuna ali kawakuyānan jukninwan jukninwanpis.

NISHQAN ISHKAY (2)

Lapan runakuna rispishqa y mana jarukushqami kayānan y ali kananpaq wilakuyashqāchaw nishqannaw librimi kayānanpis. Manami chikish kanansu juk kasta kashqanpita yana o yuraq kashqanpita, warmi ni olqu kashqanpita, imanawkaq parlayta parlaq kashqanpita, imamanpis krigishqanpita,

Saypis manami bājuman churashqa kanqasu mayqan alikaq o mana alikaq niyānansu, runakuna markakunata mandananpaq askaq shuntakaykuptin, runakuna mana jarukush kananpaq alita ruraqkunata o lapan nasyun runakunapaq o mayninpapis markankunapa siñalninkuna rurinchaw juk runa mandaq kaptin. Saynaw kanman juk nasyun marka, pipis mana mandash kaptinpis y markakunapa siñalninkuna surinchaw shumaq imanawpapis rurayta mana kamāpakuq kayaptin o kikinkuna mana mandar juk mandash karpis o juk marka seqaypa mandar imaykapitapis michashqa imanawpis nishqanchaw kanansu manami.

NISHQAN KIMSA (3)

Lapan runakunapis shumaq rispishqami kawakuyānan, librimi imaykapitapis kakuyānan y imapis pāsanta awturdākuna rispitasinan ali kakuyānanpaq.

NISHQAN CHUSKU (4)

Manami pipis ashmayman churashqa kanansu ni pipa tukuy rurayninkunapaq kanmansu. Ashmaykaq y ashmayta saray; runakuna imanaw rurananpaq kaqkunachawqa pasaypami michar kundinan lapankunatapis y tukuynawpa ashmay saraqkunatapis.

NISHQAN PISQA (5)

Manami pipis fiyupa nakasishqa ni lakipaypaq o munashqannaw nakasishqa, runa kashqankunata mana kuyapaypa tukuyta nishqa kanansu.

NISHQAN SOQTA (6)

Lapan runakunami maysaychawpis seqaypa rispishqa kanan y runa kaynintapis saynaw rispitasikunan, pipis mana jarukunanpaq.

NISHQAN QANCHIS (7)

Runakuna imatapis rurananpaq kashqankunachawqa lapansipis iwalmi kansi. Saynawmi pitapis ali kashqanta ni mana ali kashqanta mana akraypa, runakuna rurananpaq kashqanwan sapakuyānan tukuypita. Lapan runakunami iwal rispitasikuyānan, wakin runakuna jamurpar jarukur ushayānanpita y manakaqkunata parlarkur, kay runa rispish kananpaq wilakuyashqākunapjta kontran parlar puriqkunapita y luta jarukur ushash kananpita.

NISHQAN PUWAQ (8)

Lapan runakunapis kejakuyänanmj, jatusaq kay nasyunchaw kaq awturdäkunaman, runa rispitash kananpaq kashqankunata pipis jarukur ushaptin, awturdäkunapis sapänanmi, imanaw runakuna rurananpaq kashqanchaw parlashqannaw saypaqmi qelqaraykan, saywan pipis sapakuyänanpaq.

NISHQAN ESQUN (9)

Manami mayqan runatapis luta la sarir kalapósuman apar wechqaräsinansu, ni markanpita jukläman jitar ushashqaqa kanansu.

NISHQAN CHUNKA (10)

Lapan runakunami rasunpaypa Iapanpis iwal kayayninpa, aska runakunapa puntanchaw wiyashqa kanan jusan o mana jusan kaptinpis y juk awturdäta wilapänan. Kay awturdäqa manami mayqanpaqpis faburnin sharkunansu lutalaqa, jukninpaq jukninpaqpis. Saynawpami musyanqa mayqankaq ali rispitash kananpaqpis y imanaw rurananpaqpis. Saynawpami musyanqa mayqan jusayuq kashqanta y mayqan jusaynaq kashqantapis. Niykurnami isanqa imanawpis ruranqa wechqananpaq o mana wechqananpaqpis.

NISHQAN CHUNKA JUK (11)

Ima jusanpitapis mayqan runa kejasqa karpis, manaraq rasunpaypa jusan kashqanta musyakashqanyaqqa imaykanawpapis rispitasiqunanmi jusaynaqlaraq kashqanta. Saynaw rispitasiqunan lapan runapa nawpanchaw rasunpa mana jusan kashqanta y runa kashqanta mana jarukuyänanpaq.

Manami pipis kondinashqa kanansu imatapis mana rurash kaykaptinqa o imatapis ruraykashqanta jinan öra mana taripash kaptinqa; imanawmi nin runakuna rispitash kananpaq wilakuyashqankuna, kay nasyunpaq y juklä nasyunkunapaq saychaw nishqannaw. Jusankunapita kastigashqa kananpaq kaqkunapita mastaqa manami nakasir kastigakänansu jusan kaptinpis.

NISHQAN CHUNKA ISHKAY (12)

Manami mayqan runatapis pipis lutaqa imatapis rimapänansu shuyni kawakuqtaqa, kastankunatapis, wayinkunata o paypa kaqtaqa imantapis; imanaw ali o mana ali kakuptinpis, runa kayninta chikipänansu. Lapan runakunami sapakunan, runakuna imanawpis rurananpaq kaykashqanchaw qelqaraykaqwan, tukuynawpa imaykatapis manakaqpita rimapänanpita.

NISHQAN CHUNKA KIMSA (13)

Lapan runakunapis librimi purikuyänan maysaypapis. Saynawmi may nasyunchawpis rurakunan wayinkunata saychaw täkunanpaq.

Lapan runakunapis yarquyänanmi may nasyunpitapis, kikinpa nasyunninpita juk nasyunman y niykurpis saynawmi kutikunan nasyunninman.

NISHQAN CHUNKA CHUSKU (14)

Mayqan runatapis wakinkaqkuna imapitapis qatikachaptinqa kikin ashinan maychawpis ali täkunanpaq. Saynawpami kushish täkunqa mayqan nasyunchaw karpis.

Kay wilakuyashqākunaqa manami pasaypapis joqarishqasu kanqa mana alita ruraqkuna, alichaw yarqunanpaqqa ni noqakuna askaq wi!anakurkur "ali kananpaq" nir wilakuyashqäpa kontran yarpaqkunatapis manami yanapanqasu.

NISHQAN CHUNKA PISQA (15)

Lapan runakunapis kayanan juk nasyunchaw yurishqalami.

Manami mayqan runatapis lutaqa michänansu pipis nasyunninpita ni juk!ä nasyuriman aywaykur täkunantapis manami michashqa kanansu.

NISHQAN CHUNKA SOQTA (16)

Olqupis warmipis tyempunman chanaqa, pipis mana michashqami kasarakuyänan. Manami michashqa kayänansu juk kolur qarankuna kayninpa, juklä nasyun kayninpa, imanawpis krigiq kashqanpita. Lapanpis kasarar shuynina täkuyänan wayita ruraykur, shumaq täyänan lapanpis rispitanakur kasaraykärirqa. Saynaw kayänan imayyaqpis kasarashqa karqa y rakikarpis saynawmi iwalpura imatapis rakipänakunan.

Warmi olqupis rasunpaypa munanakur imayyaqpis kasarar täyänanpaq awninakush kaqkunami kasarayänanqa.

Juk ayllumi kikinkaq umanqa y seqay alikaqqa lapan marka kananpaqpis. Saymi lapan markakunapi rispitasinan ayllukuna mana jarukush kananpaq y nasyun mandaqkunapis rispitasiyänan.

NISHQAN CHUNKA QANCHIS (17)

Lapan runakunapami wayinkuna y chakrankuna kanan, juk runalapapis kanmanmi y askaq qorikash runakunapis saräyänanmi.

Wayinkunapita y chakrankunapita manami pipis qarqushqa kayänansu.

NISHQAN CHUNKA PUWAQ (18)

Lapan runakunapis librimi yarpachakuyänan, kuyapäkuyninpis ali o mana alipis kakunan y munashqanman imamanpis krigikunman. Saynawmi munarqa trukasinan jukman krigishqanpita jukkaqmanpis. Imamanpis krigirqa wakinkaq runakunatapis wilapänan y parlanan krigishqanpaq. Parlayänanmi juk juklapis o askaqpis, askaq runakuna wiyananchawpis o shuyni wayinkunalachawpis, yachasiyashpan, wakinpis rurananpaq, alikaqta rurar y lapantapis shumaq ruraypa.

NISHQAN CHUNKA ESQUN (19)

Lapan runakunapis yarpäyashqannawmi parlayänan y rimakuyänan imanaw ali y mana ali kashqantapis. Saynawmi imanirpis parlaptin pipis rimanansu ni qayapar ajanäsinansu imapaqpis rimakushqanpita. Wiyashqankunatapis rasunpa kashqanta shumaq mayapakunan, tukuy wilakuykunatapis chaskinanmi y chaskinan wakinkaqkuna imanaw yarpäyashqankunatawan. Saynaw wiyashqanta, chaskishqanta y yarpashqankunata lapan runakunata musyasinan munayashqannaw imaykatapis mana michashqa lapannawpa imawanpis runata wiyasina y mayasina kaqkunawanqa.

NISHQAN ISHKAY CHUNKA (20)

Lapan runakunapis librimi yorikäkuyänan y askaqpis shuntakäkuyänanmi imatapis alikaqkunata rurayänapaq pipis mana michashqa.

Mana munaykaqtaqa manami pitapis shuntakäyashqanchaw kananpaq apayänansu.

NISHQAN ISHKAY CHUNKA JUK (21)

Lapan runakunapis nasyunninchaw mandaq kayman char yanapänakuyänanmi, kikinkuna karpis o alinninta y yachaqninta shumaq akraykärirpis mandaq kananpaq churakuyänan librimi.

Lapan runakunapis iwalmi ima kaymanpis chäyanan, nasyunninkunachaw ima kaymanpis chäyänan, nasyunninkunachaw ima awturdäpis kayänan y ima aruymapis yaykuyänan wakinkaqkunawanaw.

Markachaw pipis awturdä mandaq kananpaq, lapan runakunami awniyänan ali kashqanta. Lapan runakuna pipis awturdä kananpaq awniyashqantaqa musyakanqa bötuwanmi, kikinkuna churakuyanqa pi kananpaqpis. Saynaw rurayanqa bötu kashqan örala, lapanmi bötayänan pakaylapa, pipis manami michänansu ni juklaylapaq jitananpaq parlapänansu, lapanpis iwalmi rurayänan. Librimi pipaq karpis jitakuyänan bötunkunachaw.

NISHQAN ISHKAY CHUNKA ISHKAY (22)

Lapan runakunapis, marka runa kayninpa y juk markachaw taq kayninpa, lapan awturdäkuna markachaw rispitasinan pipis mana jarukunanpaq y ali kawakuyänapaq. Saynawpami shumaq kawanapaq tarinqa lapan nasyunchaw kaq runakuna lakipakuyninpa y wakinkaq nasyunkunawanpis yanapänakuypa, wakin shuyni qorikaq runakunawan y nasyunchaw mandaq runakuna churakushqan y rurayashqankunawan. Saynawpami lapan runakunata imanpis mikunanpaq o rantinanpaq pishipakuptin qonqa, lapan markakunapaqpis y imata yachakuyänapaqpis kanqa gastunkuna, kaykunami mana pishiypa kanan lapan runakunapaq, shumaq rispitaş runa kayänapaq. Y saynawmi runakunapis lakipakuyänan kikinkunapa jamulankunapita ali runa kayänapaq.

NISHQAN ISHKAY CHUNKA KIMSA (23)

Lapan runakunapami ima aruylankunapis kanan; kikinkunami ima aruchaw aruyänapaqpis akrakuyänan, aruyninkuna alimi kanan, imaykanpaqpis aypäpakunanpaq y arunanpaq tupuylami kanan y runakunaqa manami aruyniynaş kayänansu.

Lapan runakunapis ali kashqanta ni mana ali kashqanta mana rikapaypami aruyashqankunapita chaskiyänan qellayta y lapan aruqkaqkunaqa iwal, saynawla chaskiyänan.

Lapan runakunapis aruqkaqkunaqa iwal shumaq ali pägashqami kayänan imata munashqankunatapis rantiyänapaq aypaq. Saynaw qellayta chaskir lapan kastankunata wayinchaw kaqkuna shumaq kushishqa kawakuyanqa, lapan runakunapis alila kawanapaq kashqannaw.

Saychawpis pishipakuptinmi isanqa imaykanawpapis wakinkaq awturdäkuna waksakunata yanapaqkuna aypasipänan pishipakushqalanmanna.

Lapan runakunapis ali yarpashqankunawan say shuyni alita yarpaqkuna rurayānanmi qotukaykur. Saynaw shuyni kaqkunaqa ali yarpayninkunawan rispitasikur pipis kikinpaq kaqkunata o lapan runapaq kaqkunata mana jarukuyānanpaq kashqanta rispitasikuyānanpaq.

NISHOAN ISHKAY CHUNKA CHUSKU (24)

Lapan runakunapis j amayānanmi aruyninkunapita, aruynin mana kashqan öraqa imatapis munashqantami rurakuyānan, aruyānan shumaq öralawanmi. Manami aläpaqa aruyānansu aruyānanpaq kashqan örapita mastaq y saynawmi aruyninpita watasarkur jamananpaq yaruqptinqa saypita pägunta chaskiyānan.

NISHQAN ISHKAY CHUNKA PISQA (25)

Lapan runakunami shumaq ali kawaychaw kayānan, saynawmi lapan kastankunapis shumaq kawakuyānan, kwerpunkunapis mana qeshyaypa, lapan imaykakunachawpis alila. Mas aliran kanan yali mikuyānanpaq mikuykunachaw, mödanankunachaw, ali wayichaw täyaptin, ima qeshya sariptinpis jampikuqkuna jampiyaptin y lapan imaykakunawanpis runakunata shumaq yanapānanpaq kaqkunawan yanapāyaptin. Elaqpita imachawpis mana aruq runa kaptinqa o aruyniynaq kaptinqa, shuynimi saynawkunata yanapānanpaq kaqchaw kayānan Iapanpis, tukuy qeshyayuqkuna, ima ruraytapis mana pwe'diqkuna, kanmanmi (wishtukuna o ushukuna), biyúdayashkuna chakwan o awkin karpis y lapan runakuna imaykanawpa aruytapis o makinta y chakinta o wakinkaqkunata kikinkuna mana munaykäyaptin imapis päsapitin arunanpaq kaqkunata oqraqkunami kanan shumaq shuyni yanapashqa.

Lapan wamrayuq warmikunapis y akapa wamrakunapis shumaq imaykapitapis kuydashqami kayānan y paykunataqa shuynimi yachaqkuna rikayānan mana kachaypa. Lapan wamrakuna juk mama taytalapita yuriqpis o jukchaw wachapakush o sure"pakush kayninpa yurishkunapis iwal rikashqami y kuydashqami kayānan.

NISHQAN ISHKAY CHUNKA SOQTA (26)

Lapan runakunami eskwēlachaw yachakuyānan. Lapanpis yachakuyānan debaldilami, punta yachaykunata alinninkaqa y runata imachawpis yanapānanpaq kaqkunalatapis yachakuyānanmi. Alinninkaqa yachaytaqa lapan runakunami yachakuyānan jukpis mana yachakuypaqa manami kanansu. Juknawkaq imatapis y imapaqpis yachakuykunami isanqa mas aja yachakuymanna yaykuyānan. Mas sinchikaq aja yachakuykunamanqa yaykuyanqa lapan runakunapis iwalmi y saynawpami ima kayānanpaqpis yarquyanqa yachayashqanpita.

Eskwe"lakunachaw o wakinkaqkunachaw yachakushqankunawanmi lapan runakunapis ali yachaq kayman chāyanqa. Saynawpami runakuna rispitaş kananpaq kaqkunata rurar mas yanapānan wakinkuna rurayānanpaqpis y runakuna libri kayānanpaq mayqankaqkuna mas alinnin kashqantapis yachasir reqisinin y musyasinan. Runakuna yachaq kayaptinqa manami ajanasu kanqa lapanta shumaq tantiyayānanpaqpis, imatapis ali shonqulanwan shuyarānanpaqpis y lapan nasyunkunawanpis ali alila juknin jukninpis kayānanpaq, tukuyniraq y lapan kasta runakuna o imamanpis krigiqkuna musyayānanpaqpis. Lapanpis saynaw ali kayaptinqa aska nasyunpita shuntakaykur runakuna rispitaş kananpaq kashqanta wilakuqkunatami mas yanapanqa y alikaqkunata imatapis rurayanqa lapan markakuna jatunyānanpaq y saynawpami lapan kushish kawayānanpaq lakipakuyanqa paykunapis.

Mayqan runakunapis munashqankaqtami akrakuyānan maychaw y imanawkaq eskwe"Iaman wamran yachakunanpaq churananpaqpis.

NISHQAN ISHKAY CHUNKA QANCHIS (27)

Lapan runakunapis mana michasqami markakuna ima fVestata ruraptinpi saychaw rurāsinan, ima tushukunata o wakinkaqqunata rikākur y ima yachaykunatapis shumaq ali kananpaq yanapānakunan, alita rurayta munarqa imatapis rurasun kikinpa jamulanpita imatapis yarqapakurqa.

Lapan runakunami rispitasikunan pipis jarukuyānanpita y imankuna kaptinpi saynawmi kikinpa kaqqunataqa shumaq sarākunan pipis mana qechushqa, kakusun ali yachayninwan tarishqankuna, imatapis qelqashqankunata o imakunatapis yachayninwan rurashqankunapis y kikin ruraqkaq kayninpa.

NISHQAN ISHKAY CHUNKA PUWAQ (28)

Lapan runakunami markankunachaw shumaq yarpayninwan ali täyānan, nasyunninchaw o wakinkaq nasyunkunachawpi kay runakuna rispishqa y mana jarukushqa kananpaq wilakuyashqā maysaychawpi rasunpaypa rurakānanpaq.

NISHQAN ISHKAY CHUNKA ESQUN (29)

Lapan runakunami tashqan markakunachaw imatapis rurayanan, say markachaw täyayninpami libri imaykanaw kananpaqpi y ali runa kayman chānanyaqpi yachakuyash tukuy ruraykunata.

Shumaq rispishqa kaykāyashpan y tukuy imakunatapis libri rurakuykāyarpis, imanaw runakuna rurananpaq qelqaraykashqantami isanqa mansakuyānan y say nishqanpitami isanqa pipis pāsasiyānansu. SaVnaw mansapakuypa kayanqa wakinkaq runakunapis rikārishqa, rispishqa, mana jarukushqa y libri lapanpi iwal kayānan kashqami. Saynawpaqa lapanpi alita rural y runakunapis rispish kananpaq kashqannaw karqa kushishmi kawayanqa, wakinkaq marka runakunapis y lapan markakuna alila shumaq kawakuyanqa.

Lapan runakuna rispish y libri kakuyānanpaq wilakuyashqāta manami ni pipis juknawpaqa ni kontranqa sharkuyānansu ni rurayānansu lapan nasyunkunapita qorikaykur ali yarpaykunawan y ali kananpaq rurayashqākunataqa.

NISHQAN KIMSA CHUNKA (30)

Kay wilakuyashqākunachaw manami juknawpaqa tantiyayānansu; manami mayqan nasyunpa mandaqninta, shuntakash askaq runakunata ni juk runalata imanawpapis rurayānanpaq o wakinta elaqāsir qalaykuyānansu ni mayqan kaqlatapis, runakuna rispish y libri kakuyānanpaq kay qelqaraykaqchaw wilakuyashqāta.